

ความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว: ศึกษากรณี
มารดาคลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล

REVIEWS OF BREAST FEEDING MOTHERS: A CASE STUDY OF
MATERNAL MATERNITY HOSPITAL, FACULTY OF MEDICINE, W.

วาสนา แก้วชูศิลป์¹ และ มนฤตย์พล อุรบุญนวลชาติ²

Wassana Kaeochusil and Manitpol Urabunnualchat

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² อาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความคิดเห็นของมารดาคลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของมารดาคลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวจำแนกตามปัจจัยด้านประชากรและ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับความคิดเห็นของมารดาคลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ มารดาที่คลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล จำนวน 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในระดับมาก โดยเห็นด้วยกับประโยชน์ทางอ้อมด้านสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ ประโยชน์ทางอ้อมด้านเศรษฐกิจ ประโยชน์โดยตรง และประโยชน์ทางอ้อมด้านสุขภาพ ตามลำดับและมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในระดับมากโดยเห็นด้วยกับปัจจัยด้านจิตวิทยามากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านชีวภาพ ตามลำดับ สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: มารดาคลอดบุตร, คณะแพทยศาสตร์, วชิรพยาบาล

Abstract

The objectives of the study were to investigate 1) the mother delivery opinion level at Faculty of Medicine, Wachirapayaban toward only nursing mother 2) compare the mother delivery opinion at Faculty of Medicine, Wachiraphayaban toward only nursing mother classifying the population factors and 3) the relationship between related factors of nursing mother and nursing mother opinion of delivery at Faculty of MedicinemWachariphayaban toward nursing mother delivery. The 275 mothers were delivered the nursing mother at Faculty of Medicine, Wachiraphayaban as the research of study. The questionnaire was the collection data of the instrument of the study. The percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA and Pearson's Correlation Coefficient at .05 level of statistical significance.

The result of the study found that majority of sample agreed the nursing mother of mother delivery as much level. The most of social benefit was agreed, the rest were the directed economic and indirected health, respectively. The related factors of only nursing mother of delivery agreed the much level which the psychological factors was the most, the rest were the social factor and biological factor, respectively. On the other hand, the hypothesis testing found that the different age, and education effected to the different only nursing mother delivery at .05 level of statistical significance and income of the sample has non different nursing mother delivery which rejected the hypothesis. Moreover, the related factors of nursing mother delivery has not related the nursing mother delivery which rejected the hypothesis.

keywords: Maternalmaternity Hospital Faculty of Medicine, W.

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้มีนโยบายส่งเสริมให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมตนเองอย่างเดียว 6 เดือนแรก หลังจากนั้นให้นมแม่ร่วมกับอาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปี เพราะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ ปกป้องสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต แต่เนื่องจากในปัจจุบันอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ยังพบว่าต่ำมากที่ร้อยละ 12.3 สำรวจโดย UNICEF และร้อยละ 27.6 สำรวจโดยกรมอนามัย จากเป้าหมายของประเทศที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 60 ซึ่งสาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากแม่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ถูกต้องในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อีกทั้งแม่ส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพนอกบ้าน ซึ่งสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานไม่เอื้ออำนวยให้แม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ นอกจากนี้การตลาดของนมผงตัดแปลงสำหรับทารกที่ทำให้แม่เข้าใจว่านมผงมีคุณค่าเทียบเท่ากับนมแม่มีผลกระทบต่ออัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องและชัดเจน ในการช่วยเหลือแม่ให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จก่อนออกจากโรงพยาบาล หรือการติดตามช่วยเหลือเมื่อแม่ประสบปัญหาหลังจากออกจากโรงพยาบาล (กระทรวงสาธารณสุข, 2 กันยายน 2558) ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และมุ่งมั่นในการส่งเสริมให้มารดาประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง และจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ส่งผลให้คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ได้รับการรับรองเป็นโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ ลูก เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2542 และได้รับโล่เกียรติคุณสำหรับการเป็นโรงพยาบาลที่สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นอย่างดี โดยโรงพยาบาลมีการนโยบายส่งเสริมให้ห้องตรวจครรภ์ มีการสอน สาคิต ให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ในเรื่องการปฏิบัติขณะตั้งครรภ์ อาหารบำรุงสุขภาพมารดา และเสริมสร้างน้ำนม มีขั้นตอนการคัดกรอง และแก้ไขภาวะหัวนม และลานนมผิดปกติด้วยวิธีต่าง ๆ มีห้องให้ความรู้ จัดแสดงอุปกรณ์แก้ไขเต้านมผิดปกติ ตัวอย่างสื่อสำหรับให้นมบุตร รวมทั้งเอกสาร ตำรา แผ่นพับ ภาพโปสเตอร์ไว้สำหรับให้มารดาศึกษาเพิ่มเติมหลังจากมารดาคลอดบุตร มีคลินิกนมแม่ ซึ่งจะคอยให้บริการเพื่อประคับประคองช่วยเหลือให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

โดยเป็นที่ปรึกษาหรือช่วยเหลือแม่ที่มีปัญหาการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ ทั้งขณะอยู่ในโรงพยาบาลและเมื่อกลับบ้าน

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จึงต้องการศึกษาความคิดเห็นต่อการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดาคลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลให้ประชากรของประเทศในอนาคตมีสุขภาพแข็งแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นประชากรที่มีคุณภาพของชาติและตอบสนองตามเป้าหมายนโยบายของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของมารดาคลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของมารดาคลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก่อนตามปัจจัยด้านประชากร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับความคิดเห็นของมารดาคลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนการพยาบาลเพื่อช่วยเหลือมารดาที่คลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาลให้สามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวและเพิ่มระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

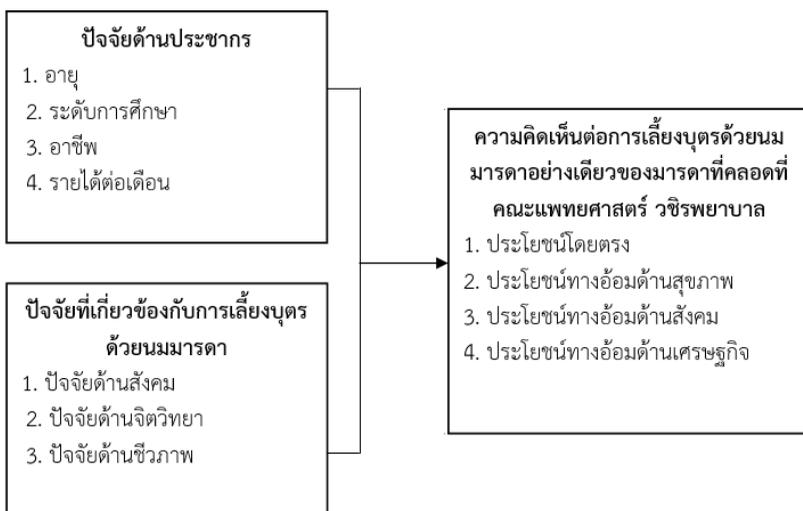
2. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการให้นมมารดาอย่างเดียวในมารดาที่คลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ซึ่งสภาพปัญหาอาจแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ด้านของเนื้อหาที่ผู้วิจัยศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

- 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยา และปัจจัยด้านชีวภาพ
- 2) ความคิดเห็นของมารดาคลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์โดยตรง และความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ มารดาที่คลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ในช่วงระยะเวลา 3 เดือน (ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน - 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559) จำนวน 873 คน (ข้อมูลจากภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2559) จำนวน 275 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยด้านประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยา และปัจจัยด้านชีวภาพ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของมารดาที่คลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาลเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวย ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ทางตรงและความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่า t-test ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 31 – 35 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพ่อค้า แม่ค้า/รับจ้างทั่วไป และส่วนใหญ่มีรายได้ 20,001 -30,000 บาท

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

ภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในระดับมากโดยมีความเห็นด้วยด้านปัจจัยด้านจิตวิทยา มากที่สุด รองลงมา ด้านปัจจัยด้านสังคม และด้านปัจจัยด้านชีวภาพ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

ปัจจัยด้านสังคม

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับมากโดยเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นท่านได้รับกำลังใจจากญาติผู้ใหญ่และบุคคลในครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา รองลงมา คือ ประเด็นท่านได้รับคำแนะนำจากแพทย์และพยาบาล เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสำหรับประเด็นท่านรู้สึกถึงความไม่เป็นส่วนตัว ในสถานที่ต่าง ๆ ทำให้ต้องยุติการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด

ปัจจัยด้านจิตวิทยา

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับมากโดยเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นท่านมีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและประโยชน์ของนมมารดา รองลงมา คือ ประเด็นท่านมีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาสำหรับประเด็นท่านได้รับการติดต่อจากโรงพยาบาลในการมาเยี่ยมบ้านหรือติดตามทางโทรศัพท์ภายหลังการคลอด กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด

ปัจจัยด้านชีวภาพ

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับปานกลางโดยเห็นด้วยมากที่สุดในระดับท่านมีสุขภาพแข็งแรงสามารถให้นมบุตรได้ตั้งแต่แรกคลอดลงมา คือ ประเด็นท่านมีปริมาณน้ำนมเพียงพอกับการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาสำหรับประเด็นท่านมีอาการเหนื่อยล้าจากการทำงานส่งผลให้ต้องยุติการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา (ข้อคำถามเชิงลบ) กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด

ความคิดเห็นต่อการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดา

ภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในระดับมากโดยมีความเห็นด้วยกับประโยชน์ทางอ้อมด้านสังคมมากที่สุด รองลงมา ประโยชน์ทางอ้อมด้านเศรษฐกิจประโยชน์โดยตรงและประโยชน์ทางอ้อมด้านสุขภาพ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

ประโยชน์โดยตรง

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับมากโดยเห็นด้วยมากที่สุดในระดับประเด็นนมมารดามีสารอาหารที่ครบถ้วนเหมาะต่อการเจริญเติบโตของเด็กทารก รองลงมา คือ ประเด็นนมมารดา มีประโยชน์ต่อสุขภาพจิตและพัฒนาการของทารก ช่วยสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกสำหรับประเด็นการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาช่วยยับยั้งฮอร์โมนที่มีผลต่อการตกไข่ทำให้ท่านสามารถคุมกำเนิดแบบธรรมชาติได้กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด

ประโยชน์ทางอ้อมด้านสุขภาพ

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับมากโดยเห็นด้วยมากที่สุดในระดับประเด็นสารอาหารจากนมมารดาจะช่วยพัฒนาการเจริญเติบโตของสมองอย่างเต็มที่ ใน 6 เดือนแรกรองลงมา คือ ประเด็นนมมารดาจะช่วยให้ระบบการย่อยอาหารของทารกทำงานได้ดีกว่านมผสมสำหรับประเด็นมารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมผสมจะพลาดโอกาสในการมีความสุขจากความรู้สึกของการเป็นแม่ (ข้อคำถามเชิงลบ) กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด

ประโยชน์ทางอ้อมด้านสังคม

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับมากโดยเห็นด้วยมากที่สุดในการประเด็นการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายของครอบครัวในการซื้อนมผงและอุปกรณ์ในการให้นมรองลงมา คือ ประเด็นการรับประทานนมมารดาจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่ดีเมื่อเติบโตขึ้นสำหรับประเด็นการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาทำให้ลูกไม่ป่วย ท่านจึงมีสมาธิในการทำงาน มีเวลาในการดูแลบ้าน ดูแลสามี และดูแลตัวเองมากขึ้นกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด

ประโยชน์ทางอ้อมด้านเศรษฐกิจ

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับมากโดยเห็นด้วยมากที่สุดในการประเด็นการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน ทำให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง มีไอคิว และอีคิวสูงเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปรองลงมา คือ ประเด็นการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาทำให้ประเทศประหยัดเงินในการนำเข้านมผสมจากต่างประเทศ) สำหรับประเด็นการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาช่วยประหยัดงบประมาณเพื่อดูแลพลเมืองที่เจ็บป่วยจากการเป็นโรคอ้วนทั้งในวัยเด็กและผู้ใหญ่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยวในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยว

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยทางด้านชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว โดยเฉพาะในประเด็นท่านมีอาการเหนื่อยล้าจากการทำงาน ส่งผลให้ต้องยุติการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าประเด็นอื่น ($\bar{x} = 2.27$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามารดาที่คลอดบุตร แม้ว่าจะมีอาการเหนื่อยล้าจากการทำงาน แต่มารดาส่วนใหญ่ก็ไม่เห็นด้วยที่จะต้องยุติการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ดังนั้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มารดาที่คลอดบุตรมีความมุ่งมั่น และตั้งใจเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ควรจัดฝึกอบรมการให้ความรู้แก่มารดาที่คลอดบุตรในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเพื่อสนับสนุนการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารที่จะช่วยกระตุ้น หรือเพิ่มปริมาณน้ำนม และวิธีการทำสต็อกน้ำนมโดยการปั้มน้ำนมเก็บสำรองไว้ ซึ่งการมีสต็อกน้ำนม จะช่วยให้มารดาที่มีอาการเหนื่อยล้าจากการทำงาน ยังสามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้

1.2 ส่งเสริมให้เกิดปัจจัยเสริมในครอบครัว โดยการให้มารดาที่คลอดบุตรมีการสื่อสาร สร้างความรู้ ความเข้าใจระหว่างคู่สมรส รวมทั้งบุคคลในครอบครัว เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือมารดาที่คลอดบุตรเพื่อทำภารกิจต่าง ๆ เช่น การช่วยเลี้ยงดูบุตร และการทำความสะอาดบ้าน ทั้งนี้เพื่อให้มารดามีเวลาในการให้นมบุตร หรือปั้มน้ำนมเพื่อเก็บสำรองไว้ได้อย่างเต็มที่

2. จากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดาในด้านประโยชน์โดยตรง โดยเฉพาะในประเด็นการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาช่วยยับยั้งฮอร์โมนที่มีผลต่อการตกไข่ทำให้ท่านสามารถคุมกำเนิดแบบธรรมชาติได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าประเด็นอื่น ($\bar{x} = 4.10$) ดังนั้นเพื่อให้มารดาที่คลอดบุตร มีความรู้ และความเข้าใจในประโยชน์ของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาซึ่งจะมี

ส่วนช่วยในการยับยั้งฮอร์โมนที่มีผลต่อการตกไข่ทำให้ท่านสามารถคุมกำเนิดแบบธรรมชาติได้ ดังนั้นคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ควรจัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่มารดาเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เช่น ประโยชน์ในการสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่บุตร และประโยชน์ในการช่วยให้สุขภาพของมารดา สมบูรณ์ และแข็งแรงยิ่งขึ้น และประโยชน์นอกเหนือจากที่กล่าวไป ยังรวมถึงการช่วยยับยั้งฮอร์โมนที่มีผลต่อการตกไข่ทำให้มารดาสามารถคุมกำเนิดแบบธรรมชาติได้ ดังนั้นหากมารดาที่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว จะช่วยให้มารดาไม่ต้องรับประทานยาคุมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ได้

3. จากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดาในด้านประโยชน์ทางอ้อมด้านสุขภาพ โดยเฉพาะในประเด็นมารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมผสมจะพลาดโอกาสในการมีความสุขจากความรู้สึกของการเป็นแม่ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าประเด็นอื่น ($\bar{x} = 1.66$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ว่ามารดาจะเลี้ยงลูกด้วยนมผสม ก็ยังทำให้มารดามีความสุขจากความรู้สึกของการเป็นแม่ในวิธีการอื่น ๆ ได้ ดังนั้นคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ต้องดำเนินการ ดังนี้

3.1 จัดงานสัมมนาวิชาการ สร้างแรงจูงใจให้มารดาซึ่งมีสุขภาพแข็งแรงและมีน้ำนมที่เพียงพอ ปรับเปลี่ยนความคิดจากการเลี้ยงบุตรด้วยนมผสมมาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยการเชิญวิทยากรคุณแม่ที่มีประสบการณ์การเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา มาให้ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของมารดาให้มีความตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่เพิ่มมากขึ้น

3.2 จัดโครงการฝึกอบรม/กิจกรรมให้ความรู้มารดาตั้งแต่ก่อนคลอดและภายหลังคลอด สร้างความเข้าใจในประโยชน์ของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ซึ่งนอกจากจะทำให้บุตรมีสุขภาพที่ดี และสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งแล้ว ยังช่วยให้เกิดสายใย ความผูกพันระหว่างบุตรและมารดาเพิ่มมากขึ้นแล้ว รวมทั้งช่วยให้มารดามีความสุขจากความรู้สึกของการเป็นแม่อีกด้วย

4. จากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดาในด้านประโยชน์ทางอ้อมด้านสุขภาพ โดยเฉพาะในประเด็นทารกที่เลี้ยงด้วยนมผสมจะมีโอกาสได้รับการป้อนนมในปริมาณที่มากกว่าทารกที่เลี้ยงด้วยนมมารดาจนเกิดภาวะโลกอ้วน มีค่าเฉลี่ยน้อย ($\bar{x} = 1.68$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ว่ามารดาจะเลี้ยงลูกด้วยนมผสม ก็มีความใส่ใจและป้อนนมผสมในปริมาณที่เพียงพอและเหมาะสมกับทารกเพื่อป้องกันภาวะโลกอ้วน ดังนั้น คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ต้องดำเนินการ ดังนี้

4.1 ในกรณีที่มารดามีความจำเป็นต้องใช้นมผสมในการเลี้ยงบุตร ทางแพทย์และพยาบาล จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความรู้ และคำแนะนำแก่มารดาในการให้นมผสมแก่บุตร เช่น นมผสมจะไม่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่บุตร ดังนั้นอาจทำให้บุตรอ่อนแอ และไม่มีภูมิคุ้มกัน รวมทั้งนมผสมสำหรับเด็กนั้นไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย การเตรียมการและการใช้นมผสมอย่างไม่เหมาะสม อาจส่งผลให้บุตรเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ง่าย นอกจากนี้การให้นมผสมแก่บุตรต้องให้ในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อป้องกันภาวะโลกอ้วน

4.2 จัดให้มีการสาธิตวิธีการผสมนมผง การชงนมผง และการทำความสะอาดขวดนม รวมทั้งภาชนะต่าง ๆ อย่างถูกวิธี เพื่อป้องกันการปนเปื้อน และสิ่งสกปรก ซึ่งจะช่วยให้ทารกท้องเสียได้ง่าย

5. จากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดาในด้านประโยชน์ทางอ้อมด้านสังคม โดยเฉพาะในประเด็นการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาทำให้ลูกไม่ป่วย ท่านจึงมีสมาธิในการทำงาน มีเวลาในการดูแลบ้าน ดูแลสามี และดูแลตัวเองมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าประเด็นอื่น ($\bar{x} = 4.23$) ดังนั้น เพื่อให้มารดามีความคิดเห็นในระดับที่มากยิ่งขึ้น คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ควรมีการศึกษาวิจัยผลของการเลี้ยงบุตรในกรณีการเลี้ยงด้วยนมมารดาเพียงอย่างเดียวเปรียบเทียบกับกรณีการใช้นมผสมในการเลี้ยงบุตร เพื่อทดสอบถึงความแข็งแรง สมบูรณ์ มีสุขภาพดี การเจริญเติบโตทางร่างกาย

และสมอง รวมทั้งอัตราการเจ็บป่วยของเด็กที่เกิดจากการเลี้ยงด้วยนมที่แตกต่างกัน เพื่อให้วัยรุ่นพยาบาลสามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการสนับสนุนการให้ความรู้แก่มารดา และจูงใจให้มารดาที่ตั้งครรภ์มีความตั้งใจที่จะเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น

6. จากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยวของมารดาในด้านประโยชน์ทางอ้อมด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในประเด็นการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาช่วยประหยัดงบประมาณเพื่อดูแลผลเมืองที่เจ็บป่วยจากการเป็นโรคอ้วนทั้งในวัยเด็ก และผู้ใหญ่ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าประเด็นอื่น ($\bar{x} = 4.19$) ดังนั้นเพื่อให้มารดาตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยว ทางคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ต้องดำเนินการ ดังนี้

6.1 จัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่มารดา โดยมีการยกตัวอย่างกรณี ที่มารดาใช้นมผสมในการเลี้ยงบุตร ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนเพิ่มมากขึ้น และนมผสมส่วนใหญ่ประเทศไทยต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ ดังนั้นหากมารดามีการใช้นมผสมในการเลี้ยงบุตรจำนวนมาก ก็จะทำให้ประเทศไทยขาดดุลการค้า

6.2 ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐบาลในการจัดงานเสวนาทางวิชาการ ในหัวข้อภาวะโลกอ้วนจากการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยมีการนำเสนอข้อมูลทางสถิติ จำนวนผู้ป่วยโรคอ้วน และค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคอ้วนของประชาชนทุกช่วงวัย รวมทั้งแนวทางการแก้ไขและป้องกันโรคอ้วน ซึ่งจะสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่มารดาให้ตระหนักถึงความสำคัญและมุ่งมั่น ตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดามากยิ่งขึ้น

7. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มารดาคลอดบุตรที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระดับที่มากกว่า มารดาคลอดบุตรที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี ดังนั้นคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ต้องดำเนินการ ดังนี้

7.1 จัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่มารดาที่ตั้งครรภ์ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มมารดาตั้งครรภ์ที่มีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรี เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตน วิธีการให้นมบุตร ประโยชน์จากการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในด้านต่าง ๆ และภาวะสุขภาพของบุตรและมารดา เป็นต้น ซึ่งการให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ จะช่วยปรับทัศนคติของมารดาทำให้มารดาเห็นความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับมารดาทำให้มารดาเข้าใจมั่นใจและสามารถวางแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้มากขึ้น

7.2 จัดกิจกรรมติดตามให้ความช่วยเหลือมารดาเมื่อกลับไปบ้าน เพื่อให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และให้คำแนะนำแก่มารดาในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คู่สมรส และบุคคลในบ้าน รวมทั้งเพื่อเป็นกำลังใจให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยวได้อย่างต่อเนื่อง

8. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในด้านสังคม และด้านจิตวิทยามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยวของมารดา ดังนั้นคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาลดำเนินโครงการต่าง ๆ ดังนี้

8.1 การจัดตั้งศูนย์ให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เพื่อให้มารดาที่มีปัญหา สามารถโทรสอบถามปัญหา และปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

8.2 การจัดทำคู่มือแนะนำการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เพื่อแจกจ่ายให้แก่มารดาที่เริ่มตั้งครรรภ์ เพื่อนำกลับไปทบทวนจนเกิดความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติพฤติกรรมกรเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้ถูกต้องมากขึ้น

8.3 การจัดแพทย์และพยาบาลลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน เพื่อให้ความรู้ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาแก่มารดาหลังการคลอดบุตร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับคู่สมรส และญาติพี่น้อง เพื่อให้เข้าใจในคำแนะนำ และให้ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

8.4 คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร บทความที่เกี่ยวข้องกับคุณประโยชน์ และความสำคัญของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพียงอย่างเดียว ผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่มารดาที่ตั้งครรภ์

9. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในด้านชีวภาพ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดา ดังนั้นคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ต้องหลีกเลี่ยงการกระตุ้นปัจจัยทางด้านชีวภาพกับมารดา เช่น การตั้งครรรภ์ ส่งผลให้มารดามีน้ำหนักตัวเพิ่มสูงขึ้น อาจเป็นอุปสรรคต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ซึ่งแพทย์ และพยาบาล ควรให้คำแนะนำการลดน้ำหนักอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อไม่ให้มารดาเกิดความกังวลใจ เสียความเชื่อมั่น และมีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาลดลงได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามประเมินผลมารดาหลังคลอดที่ผ่านกระบวนการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ซึ่งมีระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดายาวนานเพียงใด เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนเพื่อช่วยเหลือมารดาที่คลอดบุตรที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาลให้สามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวและเพิ่มระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวให้มากยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวระหว่างมารดาที่คลอดที่คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล กับมารดาที่คลอดที่โรงพยาบาลอื่น ๆ ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งอาจมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. 2558. อัตราเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในไทยยังต่ำ สธ.หนุน
‘Working Mom’ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวครบ 6 เดือน. เข้าถึงได้จาก
: <http://www.hfocus.org/content/2015/09/10785>. วันที่ค้นข้อมูล
15 กุมภาพันธ์ 2559.
- คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10. 2550.
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10. Retrieved January 2,
2010. From <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- นิตยา สีนสุกใส. 2554. ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. ใน กระณีการ์
วิจิตรสุคนธ์, พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม, นันทิยา วัฒนายุ, สุพินดา เรื่องจรัสเชิฐียร,
และสุดาภรณ์ พัยคมเรื่อง (บรรณาธิการ), การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (หน้า 9-13),
กรุงเทพมหานคร: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิตยา โปสาวาท และคณะ. 2552. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่าง
เดียวอย่างน้อย 6 เดือนของหญิงหลังคลอดโรงพยาบาลคาม่วงอำเภอคาม่วง
จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ.
- นพมาศ ธีรเวคิน. 2542. จิตวิทยาสังคมกับชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลักขณา สรีวัฒน์. 2544. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร:
ไอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์.
- อัศวศิริ ลาป้อ. 2551. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
ในจังหวัดสงขลาต่อการจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561)

อุทัยวรรณ ตริรัตน์พันธ์. 2539. ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาในการ
เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาที่ไม่ได้ทำงานนอกบ้าน. วิทยานิพนธ์
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล:
กรุงเทพมหานคร.